

RIGSOMBUDSMANDEN I GRØNLAND

Samtlige ministerier mv.

Dato: 28. oktober 2013

J.nr.: 323-0001

Aftale med London Mining om storskalaprojekt

Ved en ceremoni i Nuuk 24. oktober underskrev Grønlands landsstyre og selskabet London Mining en aftale om udnyttelsestilladelse til et jernmineprojekt ved Isua 150 km nord for Nuuk. Aftalen giver London Mining eksklusiv tilladelse i 30 år. Det første storskalaprojekt i Grønland er dermed rykket et skridt nærmere.

Udnyttelsestilladelsen er en overordnet, indledende rammegodkendelse, som vil gøre det muligt for London Mining at finde investorer til projektet. Der skal rejses ca 14 mia DKK til anlæggelse af minen og etablering af infrastruktur. Der skal senest i marts foreligge en IBA-aftale (Impact Benefit Agreement), og selskabet vil herefter skulle fremlægge en helhedsaktivitetsplan for at kunne opnå produktions-, bygge- mv-tilladelser efter råstoflovens §§ 19, 43 og 86. Den udnyttelsestilladelse, der er indgået, vil altså ikke i sig selv medføre mineaktivitet, men den vil gøre det muligt for London Mining at finde investorer til projektet.

Aftalen indebærer en kombineret royalty- og beskatningsmodel, som vil sikre landskassen et årligt minimumsbeløb, uanset om projektet giver overskud. Royaltymodellen er opbygget med stigende rater, således at der i de første fem år skal betales 1 % af omsætningen, i år 6-10 3 %, i år 11 – 15 4 %, og herefter 5 % af omsætningen. Den lavere rate i den indledende fase reflekterer de høje anlægsudgifter.

London Mining anslår, at jernmalm-ressourcen ved Isua vil kunne give minen en aktiv levetid på omkring 15 år. Der vil i anlægsfasen være beskæftiget ca 3000 arbejdere, mens der i driftsfasen forventes behov for 750 ansatte.

Grønlands landsting, Inatsisartut, vedtog på efterårssamlingen 2012 den såkaldte storskalalov (Inatsisartutlov nr. 25 af 18. december 2012 om bygge- og anlægsarbejder ved storskalaprojekter). Såvel i debatter op til lovens vedtagelse som under forårets valgkamp var den nuværende landsstyrekoalition stærkt kritisk overfor loven, som man fandt mangelfuld. Naalakkersuisut (landsstyret) har derfor til denne efterårssamling fremsat et ændringsforslag, der yderligere præciserer, hvordan arbejdsretlige regler finder anvendelse for udenlandske arbejdstagere i Grønland. Ændringsforslaget indebærer ikke væsentlige ændringer i forhold til den eksisterende lovgivning, og det ventes derfor vedtaget ultimo november.

Rigsombudsmanden i Grønland
Indaleeqqap Aqquataa 3
Postboks 1030
3900 Nuuk

Kalaallit Nunaanni Rigsombudsmandi
Telefon: (+299) 32 10 01
Telefax: (+299) 32 41 71
E-mail: riomgr@gl.stm.dk
www.rigsombudsmanden.gl

Ophævelse af nultolerance

Grønlands landsting, Inatsisartut, vedtog efter en lang og helt usædvanlig ophedet debat 24. oktober at ophæve den såkaldte nultolerance overfor udvinding af uran og andre råstoffer med radioaktivt indhold (se særskilt indberetning herom af 24.10. 2013).

I en baggrundsartikel skriver avisen Sermitsiaq, at det egentlig ikke er korrekt at beskrive tiltaget som en *ophævelse*, eftersom der aldrig har eksisteret regler eller love, der forbyder udvinding af uran mv i Grønland. Det har været fremført i den politiske debat, at Fællesrådet for Mineralske Råstoffer i 1988 skulle have vedtaget en nultolerance, men avisens søgning i Energistyrelsens arkiver har vist, at dette ikke var tilfældet. På administrativt plan blev der i 1991/93 affattet standardvilkår for forundersøgelser- og efterforskningsstilladelser, som omfattede 'alle mineralske råstoffer med undtagelse af kulbrinte og radioaktive råstoffer'. Ifølge Sermitsiaqs artikel skal dette imidlertid blot forstås sådan, at udvinding af de i standardvilkårene undtagne råstoffer ville kræve udarbejdelse af et andet regelsæt.

Siumuts landsmøde vedtog allerede i 1987 at støtte efterforskning og udvinding af uran som biprodukt. Partierne IA, Demokraterne og Atassut indgik i 2010 den såkaldte Qoornoq-aftale, der fastslog, at råstofloven skulle revideres, og at man i den forbindelse skulle have belyst de miljø- og sundhedsmæssige konsekvenser ved en ophævelse af nultolerancen. Dette skete dog ikke i den forrige landsstyrekoalitions levetid.

Ombudsmandsundersøgelse og fortsat uro om personsager

Berlingske Tidende bragte 26. oktober oplysning om, at landsstyreformand Aleqa Hammond i 1996 havde modtaget dom ved Nuuk Kredsret for bedrageri. Sagen drejer sig om, at Aleqa Hammond fra december 1994 til marts 1995 hævede i alt 5100 kr på sit spærrede dankort. Hammond ønskede ikke at udtale sig om sagen til Berlingske, men i en pressemeddelelse, som bl.a. er offentliggjort på Selvstyrets hjemmeside naalakkersuisut.gl, hedder det: ” - *Det er korrekt, at jeg tilbage i 1996 modtog en dom. Jeg begik en stor fejl. Jeg tog konsekvensen og erklærede mig skyldig. Jeg betalte selvfølgelig det skyldige beløb tilbage, udover den bøde jeg fik. Efter en periode, betragtede jeg sagen som værende ude af verdenen. Jeg beklager selvfølgelig mine handlinger dengang. Men episoden skete for mere end 17 år siden. Jeg er et menneske som alle andre med en historie. Jeg mener at det er mine handlinger og resultater som politiker som jeg skal vurderes på. Det er korrekt at jeg ikke har ønsket at kommentere historien bragt i Berlingske. Sagen er for mig et afsluttet kapitel, som jeg ikke har yderligere kommentarer til.*”

Sagen har naturligvis vakt opsigt i Grønland, idet forholdet ikke tidligere har været kendt af offentligheden. At dømme efter kommentarer på avisernes hjemmesider og de sociale medier, kan den medvirke til at skærpe polariseringen mellem tilhængere og modstandere af landsstyret og dets formand. Tilhængere finder det påfaldende, at en så gammel og relativt ubetydelig sag trækkes frem netop nu, hvor der står blæst om Grønland, og det mere end antydes, at onde kræfter – enten den hjemlige opposition eller tænkte interessenter udenfor Grønland, der kunne have en interesse i at svække landsstyret – står bag offentliggørelsen. Modstandere ser sagen som en foreløbig kulmination på en række prekære personsager, som har præget mediebildet i Grønland siden landsstyrets tiltræden efter valget i marts 2013.

Kort tid efter landsstyrets tiltræden præsenteredes tidl. MF Julie Rademacher som ny pressechef. Dette medførte en byge af spørgsmål fra oppositionen, som ønskede oplyst, om stillingen havde været offentligt opslået. I realiteten havde landsstyreformanden ønsket at tilknytte Julie Rademacher, som havde bistået hende under valgkampen, som særlig rådgiver; men sagen blev uheldigt håndteret af et underbemandet embedsværk, og efter en længere og pinefuld række af redningsforsøg, herunder et efterfølgende stillingsopslag som til dato ikke har medført nogen ansættelse, blev sagen lagt død ved at Julie Rademacher fratrådte. Sagen blev fulgt tæt af medierne, som begærede aktindsigt i forløbet. Angiveligt som følge af uenighed om, hvordan aktindsigterne skulle håndteres, blev Selvstyrets retschef i august afskediget med øjeblikkelig virkning.

For at imødegå forlydender i medierne om, at retschefen skulle være bortvist pga insisteren på at overholde offentlighedsloven, lod Selvstyret iværksætte en advokatudredning af forløbet. Udredningen, som er udfærdiget af Selvstyrets sædvanlige advokat, blev efterfølgende offentliggjort på Selvstyrets hjemmeside. Den rummer dels en vis kritik af sagsbehandlingsrutiner i landsstyreformandens departement, dels en række subjektive og stærkt kritiske vurderinger af retschefens person og faglighed. Offentliggørelsen er af denne grund blevet mødt med kritik.

På baggrund af såvel de to sagsforløb som offentliggørelsen af advokatudredningen besluttede Landstingets ombudsmand af egen drift i september dels at indlede en undersøgelse af Formandens Departements generelle håndtering af sager om aktindsigt, dels at undersøge, om offentliggørelsen var i overensstemmelse med de regler, der gælder for den offentlige forvaltning. Det kan ikke på nuværende tidspunkt oplyses, hvornår disse undersøgelser forventes tilendebragt.

I de seneste måneder er det endvidere kommet til offentlighedens kendskab, at departementschefen i formandens departement i marts 2011 fratrådte en tidligere stilling som direktør i energiforsyningselskabet Nukissiorfiit efter en ekstraordinær revision, som udviste en række uregelmæssigheder. Endvidere skulle Hardenberg under sin tid som direktør i den selvstyrejede virksomhed have samarbejdet direkte med Siumut, som på daværende tidspunkt var i opposition, om en eventuel privatisering af Nukissiorfiit. Departementschef Svend Hardenberg tiltrådte som departementschef 1. juli 2013, efter at stillingen havde stået vakant siden april. Oppositionen har i en række spørgsmål til landsstyret interesseret sig for processen omkring ansættelsen af departementschefen, og det fremgår af svar fra landsstyreformanden, at ansættelsen skete på direkte opfordring fra landsstyreformanden, men efter behandling i et bedømmelsesudvalg, hvis indstilling dog ikke er kendt.

Endnu en uheldig sag udrullede i september, da en nytiltrådt departementschef i Departementet for Finanser og Indenrigsaffænder måtte fratræde sin stilling efter blot to dages ansættelse. Det skete, efter at Berlingske Tidende skrev, at den nyansatte departementschef var sigtet for mandatsvig, idet han i en tidligere stilling som filialdirektør i Danske Andelskassers Banks afdeling på Fyn skulle have påført banken et tab på 335.000 kroner. Det fremgik efterfølgende, at ansættelsen i Selvstyret var sket efter indstilling fra et bedømmelsesudvalg under forsæde af departementschefen i landsstyreformandens departement, som havde anmodet konsulentfirmaet Ramsdal om at bistå i sagen. Hverken bedømmelsesudvalget eller konsulentfirmaet var tilsyneladende bekendt med, at

ansøgerens to seneste ansættelsesforhold havde fået en brat ende, og at det seneste ansættelsessted ikke havde ønsket at give en udtalelse efter ansættelsens ophør. Det fremgik videre, at den ansatte havde rødder i Grønland, men at han ikke havde en akademisk uddannelse, og at han ikke havde erfaring med arbejde i en politisk ledet organisation.

Landsstyreformanden har i denne som i ovennævnte sager opretholdt fuldkommen tavshed. Det er af pressemeddelelser fremgået, at hun ikke ønsker at udtale sig om 'enkeltsager, der vedrører ansatte'. Koalitionspartiet Atassut opfordrede derimod i et åbent brev til 'oprydning af de belastende sager, der skader Grønlands Selvstyres anseelse'. Atassut udtalte dog efterfølgende, at partiet nærrede fuld tillid til landsstyreformanden og dennes evne og vilje til at lede landet gennem de belastende sager.

Landstingets ombudsmand har oplyst, at ombudsmanden har begæret indsigt i alle dokumenter vedrørende ansættelsen i Departementet for Finanser og Indenrigsanliggender med henblik på at fastslå, om der er anledning til at indlede en undersøgelse af sagen.

Med venlig hilsen

Mikaela Engell